

KULTURNO NASLEĐE: MOĆNI KATALIZATOR ZA BUDUĆNOST EVROPE

Ovog značajnog Dana Evrope kada obeležavamo 70. godišnjicu [Šumanove deklaracije](#) i pokretanja procesa evropskih integracija;

U vreme kada se Evropa i čitava planeta bore da prevaziđu krizu bez presedana izazvanu virusom COVID-19 i u vreme kada moramo da definišemo robusne politike, nanovo izgradimo naša društva i naše ekonomije;

Imajući u vidu da je najveći deo iz sveta kulture i kulturne baštine veoma snažno pogođen pandemijom, sa vrlo ozbiljnim i izrazitim kulturnim, socijalnim i ekonomskim posledicama po kulturne radnike, baštinare i volontere;

Impresionirani izuzetnim naporima koje ulažu akteri kulture i nasleđa kako bi održali duh i raspoloženje ljudi omogućavajući pristupe neverovatno bogatoj ponudi kulturnih sadržaja;

Mi, predstavnici ogromne zajednice nasleđa aktivne širom Evrope, okupili smo se pod zastavom [Saveza evropske baštine](#), kako bismo čelnicima i građanima Evrope preneli snažnu poruku solidarnosti, nade i jedinstva. Spremni smo da doprinesemo trenutnom socijalnom i ekonomskom oporavku Evrope, kao i dugoročnom napretku evropskog projekta;

Inspirisani vizijom i hrabrošću Roberta Šumana i njegovih kolega i savremenika pre 70 godina, čvrsto verujemo da moramo iskoristiti trenutnu krizu i staviti kulturu i kulturno nasleđe tamo gde im i jeste mesto: u samo srce oživljavanja Evrope;

Kao što je pokazano tokom [Evropske godine kulturne baštine 2018](#), mnogobrojne su mogućnosti i raznorazni su načini kojima kulturno nasleđe može da deluje kao katalizator pozitivnih promena.

¹ Ovaj MANIFESTO pokrenuli su članovi Evropske kulturne baštine, neformalne platforme koja okuplja 50 evropskih i međunarodnih mreža aktivnih u širem polju kulturne baštine. Članice *Alijanse za evropsku baštinu* predstavljaju veoma veliku izbornu jedinicu koju čine desetine miliona evropskih građana. Od svog pokretanja u junu 2011. godine, Europa Nostra koordiniše Alijansu.

Ovim Manifestom mi ističemo sedam međusobno povezanih načina koji to jasno prikazuju:

1) ISCELJIVANJE EVROPE

U vreme zdravstvene uzbune, kulturno nasleđe igra i nastavlja da igra važnu ulogu za fizičko i mentalno blagostanje svakog pojedinca i našeg društva u celini. Kako svedoče zapisi u bogatoj literaturi, sve više zastupljeni u javnom odlučivanju, blagostanje je holistički koncept koji obuhvata emocionalne, socijalne, kulturne, duhovne i ekonomske potrebe, koji pojedincima omogućava da ostvare svoj pun potencijal i uključe se u društvo u najvećoj meri svojih kapaciteta. Stoga, ulaganje u kulturnu baštinu znači ulaganje u javno zdravlje, dobrobit i poboljšanje kvaliteta života ljudi.

2) BIĆE EVROPE

U vremenu kada se ceo svet suočava sa dubokom transformacijom dosadašnjeg načina života, naše zajedničko kulturno nasleđe i zajedničke vrednosti predstavljaju toliko potrebno sidro i kompas. Oni u svakom smislu mogu da pruže smernice u kom pravcu treba ići kao i inspiraciju za odabir pravih izbora ispred nas. Kulturno nasleđe ostvaruje vezu između naših korena, identiteta i tradicija i šire evropske i globalne slike. Učešće i bavljenje kulturnim nasleđem takođe nam omogućava da prihvatimo naše različitost i da ih koristimo kao izvor obogaćivanja i kreativnosti. Na koji način evropski građani razumeju i osećaju svoje zajedničko nasleđe, kao i na koji način se proces interpretacije nasleđa tumači, presudni su za budućnost Evrope. Zbog toga veća ulaganja u kulturu, obrazovanje, nauku i inovacije moraju biti u središtu promocije našeg evropskog načina života - u njegovoj punoj raznolikosti. To je i razlog zašto „Evropska unija zajedničkih vrednosti“ u budućnosti mora biti jednako važna kao i evropska ekonomska, monetarna ili politička unija.

3) DIGITALNO TRANSFORMISANJE EVROPE

Izbijanjem pandemije virusa COVID-19 podvučena je važnost digitalnom pristupu kulturne baštine. U vreme kada ljudi traže načine da ostanu bliski dok su fizički udaljeni, organizacije kulturnog nasleđa širom Evrope postale su izazov. Evropa već ima vodeću ulogu u digitalizaciji kulturne baštine, a takođe ima i potencijal da napreduje u novim tehnologijama kao što su veštačka inteligencija i mašinsko učenje zasnovano na humanističkim i etičkim principima. Sada moramo da radimo zajedno na ubrzanju i unapređenju ovih digitalnih transformacija. U isto vreme moramo da smanjimo razliku između onih institucija koje su dobro digitalno opremljene i onih koje to nisu. Mi moramo da demokratizujemo pristup našem nasleđu, da podržimo različitosti, inkluzivnost, kreativnost i kritički angažman u obrazovanju i deljenju znanja. Moramo promovisati saradnju i eksperimente koji jačaju našu sposobnost za inovacije. I moramo promovisati upotrebu digitalne tehnologije i ekspertize, da bismo ojačali ulogu naših kulturnih institucija u prikazivanju naših evropskih priča.

4) OZELENJAVANJE EVROPE

Dok Evropska unija radi na svom istorijskom „Evropskom zelenom dogovoru“, moramo osigurati da se kulturna dimenzija zelene transformacije našeg društva i ekonomije u potpunosti uzme u obzir. Našoj kulturnoj baštini, uključujući kulturne pejzaže, ozbiljno pretili klimatska promena. Ali kulturni svet, sa bogatstvom tradicionalnih znanja i veština, takođe se može koristiti za dalje širenje praksi

ublažavanja i prilagođavanja koje mogu pomoći u postizanju ambicioznih ciljeva evropskog zelenog sporazuma. Mi snažno podržavamo pozive na „zeleni oporavak“ Evrope nakon pandemije i uvereni smo u ogroman potencijal kulturne baštine koji će joj pomoći da se ostvari.

5) REGENERACIJA EVROPE

Sada već dobro poznata studija „[Kulturno nasleđe je važno za Evropu](#)“, pruža snažne dokaze o jasnim koristima ulaganja za obnovu gradova i regiona, kako na nivou pojedinca, tako i na nivou zajednice. Imajući u vidu izgled dramatičnih gubitaka radnih mesta, pozivamo EU lidere da ulažu u regeneraciju urbanih i ruralnih područja kroz baštinu, omogućavajući i pojačavajući socijalni i ekonomski oporavak Evrope. Na ovaj način, ne samo da će Evropa uspeti da sačuva mnoga postojeća radna mesta i srodne veštine, već će stvoriti i nove korisne poslove, u rasponu od specijalizovanih zanata do sofisticirane upotrebe digitalnih i drugih novih tehnologija. Takav „novi posao za kulturno nasleđe“ zauzvrat će pokrenuti društvene i ekonomske inovacije i doprineti velikom poboljšanju našeg životnog okruženja. Ogromni potencijal obnove nasleđa u istorijskim gradovima, selima i ruralnim regijama širom Evrope zaista može postati prava promena igre prema zelenijoj i održivijoj Evropi.

6) ISKUSITI EVROPU

Suočeni sa katastrofalnim uticajem pandemije na turističku industriju usled ograničenja putovanja i mobilnosti, što dovodi u opasnost 13 miliona evropskih radnih mesta, u potpunosti podržavamo apel za glavni „EU plan za spašavanje turizma“. Ovaj plan treba da obuhvati posebne mere za oživljavanje kulturnog turizma, jednog od najvećih i najbrže rastućih turističkih segmenata u svetu koji čini 40% celokupnog evropskog turizma. Turizmu je potrebna kulturno nasleđe, a nasleđu je potreban turizam. Ali od ove krize se oporavljamo koristeći je kao priliku za promociju inovativnijih i održivih oblika turizma. Pri tome ćemo pružiti trajne koristi javnim i privatnim vlasnicima nasleđa i zajednicama koje ih okružuju, generišući kvalitetnija iskustva i veće uživanje za posetioce.

7) PRIHVATANJE SVETA

Na posletku, kao što tekuća kriza pokazuje, jasna međusobna povezanost i krhkost čovečanstva pruža Evropi jedinstvenu priliku da poboljša svoju pozitivnu i konstruktivnu ulogu u svetu. Kultura i kulturno nasleđe ključni su pokretači za unapređenje poštovanja, razumevanja i poverenja kao preduslova za globalnu solidarnost i saradnju. Evropa bi na taj način trebala da koristi svoje bogate kulturne resurse da bi se borila protiv ovog procesa.

Zbog svega gore navedenog, moramo kolektivno i pod hitno da mobilišemo transformacijske sile koje poseju kultura i kulturna baština, kako bismo obezbedili smisao i inspiraciju za zeleni i sveobuhvatni oporavak Evrope po završetku pandemije. ZAJEDNO možemo u potpunosti da iskoristimo ove potencijale za bolju budućnost naše Evrope.

This Manifesto has been launched on 9 May 2020 by members of the
European Heritage Alliance

1. **ACCR** (Association des Centres Culturels de Rencontres)
2. **ACE** (Architects' Council of Europe)
3. **AEERPA** (European Association of Architectural Heritage Restoration Companies)
4. **Blue Shield**
5. **CIVILSCAPE** (European Landscape Convention)
6. **EAA** (European Association of Archaeologists)
7. **E.C.C.O.** (European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations)
8. **ECF** (European Cultural Foundation)
9. **ECOVAST** (European Council for the Village and Small Town)
10. **ECTN** (European Cultural Tourism Network)
11. **ECTP-CEU** (European Council of Spatial Planners)
12. **EFAITH** (European Federation of Associations of Industrial and Technical Heritage)
13. **EFFORTS** (European Federation of Fortified Sites)
14. **EHHA** (European Historic Houses Association)
15. **EHTTA** (European Historic Thermal Towns Association)
16. **ELO** (European Landowners' Organisation)
17. **EMA** (European Museum Academy)
18. **EMF** (European Museum Forum)
19. **EMH** (European Maritime Heritage)
20. **ENCATC** (European Network of Cultural Administration Training Centres)
21. **ENCoRE** (European Network for Conservation-Restoration Education)
22. **ERIH** (European Route of Industrial Heritage)
23. **ETC** (European Travel Commission)
24. **EUROCLIO** (European Association of History Educators)
25. **EUROCITIES** (The Network of Major European Cities)
26. **EUROPA NOSTRA** (The Voice of Cultural Heritage in Europe)
27. **Europeana**
28. **EWT** (European Walled Towns)
29. **FEDECRAIL** (European Federation of Museum and Tourist Railways)
30. **FEMP** (European Federation for Architectural Heritage Skills)
31. **FRH** (Future for Religious Heritage – European Network for historic places of worship)
32. **Heritage Europe-EAHTR** (European Association of Historic Towns and Regions)
33. **ICOM** (International Council of Museums)
34. **ICOMOS** (International Council on Monuments and Sites)
35. **IFLA Europe** (International Federation of Landscape Architects)
36. **Interpret Europe** (European Association for Heritage Interpretation)
37. **INTO** (International National Trusts Organisation)
38. **ISOCARP** (International Society of City and Regional Planners)
39. **Mad'in Europe**
40. **Michael Culture Association** (MCA)
41. **NECSTouR** (Network of European Regions for a Sustainable and Competitive Tourism)
42. **NEMO** (Network of European Museum Organisations)

43. **OWHC** (Organisation of World Heritage Cities)
44. **Perspectiv** (Association of Historic Theatres in Europe)
45. **RANN** (Réseau Art Nouveau Network)
46. **SEE Heritage Network** (South East European Heritage Network)
47. **TICCIH Europe** (The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage)
48. **Trans Europe Halles** (TEH)
49. **UIA workgroup Heritage Region 1** (International Union of Architects)

ANNEX:

Further reading, quantitative & qualitative data, key policy documents

1) HEALING EUROPE

Studies, publications, articles

- **Cultural Heritage Counts For Europe Report** (2015) by Europa Nostra, ENCATC, Heritage Europe, the Heritage Alliance, the International Cultural Centre and the Raymond Lemaire International Centre for Conservation at the University of Leuven.
<https://www.europanostra.org/our-work/policy/cultural-heritage-counts-europe/>
- **Heritage and Wellbeing: What Constitutes a Good Life?** International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property (ICCROM)
<https://www.iccrom.org/projects/heritage-and-wellbeing-what-constitutes-good-life>
- **Wellbeing and the Historic Environment** (2018) by Historic England
<https://historicengland.org.uk/images-books/publications/wellbeing-and-the-historic-environment/wellbeing-and-historic-environment/>
- **Study of 'Heritage Houses for Europe'** (2019) by European Historic Houses
<https://www.europeanlandowners.org/heritage-houses-for-europe/wp-content/uploads/2019/09/Final-Study-Heritage-Houses-FINAL-1809-online.pdf>

Policy documents

- **Council conclusions on the Work Plan for Culture 2019-2022** (2018)
<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13948-2018-INIT/en/pdf>

2) BEING EUROPE

Studies, publications, articles

- **Engaging citizens with Europe's cultural heritage: How to make best use of the interpretive approach** (2017) by Interpret Europe
http://www.interpret-europe.net/fileadmin/Documents/publications/ie_engaging_citizens_with_europes_cultural_heritage_co.pdf

Policy documents

- **Commission Communication 'Towards an integrated approach to cultural heritage for Europe'** (2014)
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:52014DC0477>
- **Strengthening European identity through education and culture. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions** (2017)
https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-strengthening-european-identity-education-culture_en.pdf
- **European Framework for Action on Cultural Heritage** (2018) by the European Commission
https://ec.europa.eu/culture/library/commission-swd-european-framework-action-cultural-heritage_en
- **Berlin Call to Action: Cultural Heritage for the Future of Europe** (2018) by Europa Nostra
<https://www.europanostra.org/wp-content/uploads/2018/09/Berlin-Call-Action-Eng.pdf>

- **Europe Fast Forward Heritage (2018)** by Culture Action Europe
<https://cultureactioneurope.org/advocacy/fast-forward-heritage/>
<https://cultureactioneurope.org/advocacy/fast-forward-heritage/>
- **A NEW STRATEGIC AGENDA 2019 – 2024** (2019) by the European Council
<https://www.consilium.europa.eu/media/39914/a-new-strategic-agenda-2019-2024.pdf>
- **PARIS MANIFESTO 'Let us relaunch the European project through culture and cultural heritage!** (2019) by Europa Nostra
https://www.europeanostra.org/wp-content/uploads/2020/03/2019-EN_Paris-Manifesto.pdf

3) DIGITALLY TRANSFORMING EUROPE

Studies, publications, articles

- **Europeana Strategy 2020-2025** (2020)
<https://pro.europeana.eu/page/strategy-2020-2025-summary>
- **Commission report on the evaluation of Europeana and the way forward** (2018)
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1536235661093&uri=COM:2018:612:FIN>
- **Evaluation of Europeana and orientations for its future development**, (2016)
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/58538a59-b4aa-11e8-99ee-01aa75ed71a1/language-en>
- **My ambition for Europe: protecting it, transforming it and taking it forward** (2019)
<https://www.linkedin.com/pulse/my-ambition-europe-protecting-transforming-taking-forward-breton/>
- **Museums in the mirror world - preparing for the next stage of our digital transformation** (2019)
<https://medium.com/@Europeana/museums-in-the-mirror-world-preparing-for-the-next-stage-of-our-digital-transformation-bb4754b8ee00>
- **Ten perspectives on the future of digital culture** (2019)
<https://pro.europeana.eu/page/10perspectives>

Policy documents

- **Commission Recommendation on the digitisation and online accessibility of cultural material and digital preservation** (2011)
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32011H0711>
- **Declaration of cooperation on advancing digitisation of cultural heritage** (2019)
<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-member-states-sign-cooperate-digitising-cultural-heritage>

4) GREENING EUROPE

Studies, publications, articles

- **Safeguarding Cultural Heritage from Natural and Man-Made Disasters A comparative analysis of risk management in the EU'** (2018) by the European Commission
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8fe9ea60-4cea-11e8-be1d-01aa75ed71a1/language-en>
- **The Future of Our Past: Engaging Cultural Heritage in Climate Action** (2019) by ICOMOS
<https://indd.adobe.com/view/a9a551e3-3b23-4127-99fd-a7a80d91a29e>

Policy documents

- **Council conclusions of 21 May 2014 on cultural heritage as a strategic resource for a sustainable Europe**
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52014XG0614%2808%29>
- **United Nations 2030 Agenda for Sustainable Development**
<https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>
- **Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on The European Green Deal (2019)**
https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_1&format=PDF

5) REGENERATING EUROPE

Studies, publications, articles

- **Getting Cultural Heritage to work for Europe (2015)** by the European Commission
<https://op.europa.eu/fr/publication-detail/-/publication/b01a0d0a-2a4f-4de0-88f7-85bf2dc6e004>
- **White paper and recommendations to the EU Urban Agenda Partnership on culture and cultural heritage (2019)** by drafted by ICLEI and EUROCITIES with contributions from EU-funded projects ARCHES, CLIC, EUCANET, Forget Heritage, I-Media-Cities, Open Heritage, REACH, ROCK, RURITAGE
<https://rockproject.eu/documents-list#386>

Policy documents

- **Declaration on the adaptive reuse of built heritage (2018)**
https://www.ace-cae.eu/fileadmin/New_Upload/15_EU_Project/Creative_Europe/Conference_Built_Heritage/LEEWARDEN_STATEMENT_FINAL_EN-NEW.pdf
- **Opinion of the European Economic and Social Committee on the contribution of Europe's rural areas to the 2018 Year of Cultural Heritage ensuring sustainability and urban/rural cohesion (2018)**
<https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/contribution-europes-rural-areas-2018-year-cultural-heritage-ensuring-sustainability-and-urbanrural-cohesion-own>
- **Urban Agenda for the EU**
https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/themes/urban-development/agenda/

6) EXPERIENCING EUROPE

Studies, publications, articles

- **Sustainable cultural tourism Study. Report of the OMC (Open Method of Coordination) Working Group of Member States' Experts (2019)**
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/164ea9c5-2255-11ea-af81-01aa75ed71a1/>
- **Horizon 2020 - the new strategy of promoting Europe as a tourist destination in long-haul markets by the European Travel Commission**
<https://etc-corporate.org/our-campaigns/horizon-2022/>.

Policy documents

- **Joint Statement 'European tourism sector demands urgent supportive measures to reduce devastating impact of COVID-19' (March 2020)**

<https://tourismmanifesto.eu/european-tourism-sector-demands-urgent-supportive-measures-to-reduce-devastating-impact-of-covid-19/>

- **Barcelona Declaration "Better Places to Live, Better Places to Visit"** (2018) <https://necstour.eu/better-places-to-live-better-places-to-visit>

7) EMBRACING THE WORLD

Studies, publications, articles

- **Preparatory action 'Culture in EU External Relations' Engaging the World: Towards Global Cultural Citizenship** (2014) https://ec.europa.eu/assets/eac/culture/library/publications/global-cultural-citizenship_en.pdf
- **Research for CULT Committee – European Cultural Institutes Abroad** (2016) by the European Parliament <https://www.cultureinexternalrelations.eu/cier-data/uploads/2016/11/Mapping8.pdf>

Policy documents

- **Joint Communication to the European Parliament and the Council Towards an EU Strategy For International Cultural Relations** (2016)
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=JOIN%3A2016%3A29%3AFIN>